

WOJEWODA DOLNOŚLĄSKI

Wrocław, dnia 18 marca 2023 r.

ZP-NKWR.431.2.11.2023.EK

Pan
Ewa Dziwosz
Dyrektor
Zespołu Placówek
Opiekuńczo – Wychowawczych
Placówka Opiekuńczo –
Wychowawcza „Dom Nad
Zalewem”
Świdnica

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

W dniach 8 – 10 lutego 2023 r. na podstawie art. 122 i art. 186 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2022 r., poz. 447 ze zm.), zwanej dalej „ustawą”, kontrolerzy Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu: Edyta Kubicka – starszy inspektor wojewódzki, przewodnicząca kontroli i Tomasz Borecki – starszy inspektor wojewódzki, przeprowadzili kontrolę kompleksową w trybie zwykłym w Zespole Placówce Opiekuńczo – Wychowawczych Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej „Dom Nad Zalewem” przy ul. Łużyckiej 45 w Świdnicy, zwanej w dalszej części niniejszego wystąpienia „Placówką”, „ZPOW” lub „Domem”. W Zespole Placówek oprócz wyżej wymienionej jednostki, funkcjonują jeszcze cztery kolejne placówki opiekuńczo- wychowawcze.

Przedmiotem kontroli była ocena dokumentowania przez Placówkę pracy opiekuńczo – wychowawczej, przestrzeganie praw dziecka oraz zgodność zatrudniania pracowników jednostek organizacyjnych wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej z wymaganymi kwalifikacjami.

Kontrolę przeprowadzono zgodnie z zatwierdzonym w dniu 22 grudnia 2022 roku przez Wojewodę Dolnośląskiego Planem Kontroli na I półrocze 2023 roku.

W okresie objętym kontrolą, tj. od dnia 1 lutego 2022 r. do dnia 8 lutego 2023 r. funkcję Dyrektora Placówki pełniła Pani Ewa Dziwosz odpowiedzialna za realizację zadań w ocenianych obszarach. W zakresie działalności jednostki podlegającej kontroli wydaje się ocenę pozytywną.

Postępowanie kontrolne przeprowadzono na podstawie udostępnionej dokumentacji merytorycznej realizowanych zadań, oświadczeń składanych przez Dyrektora Placówki oraz akt osobowych w zakresie dokumentacji potwierdzającej kwalifikacje zawodowe. Kontrola została odnotowana w Książce kontroli pod nr 104. Ilekroć w niniejszym wystąpieniu pokontrolnym jest mowa o „rozporządzeniu” należy przez to rozumieć rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 292, poz. 1720).

ZPOW „Dom nad Zalewem” w Świdnicy jest placówką opiekuńczo-wychowawczą typu socjalizacyjnego zapewniającą miejsca dla 11 wychowanków i działającą na podstawie decyzji nr PS-IS.9423.38.2013 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 6 września 2013 roku, zmienionej decyzją nr ZP-NKWR.9423.2.6.2020.PSZ z dnia 25 maja 2020 r.

W toku prowadzonych czynności ustalono:

Zgodnie z ww. decyzją Wojewody oraz regulaminem jednostki, w Placówce w dniu kontroli był zachowany dopuszczalny limit miejsc. Na liście wychowanków figurowało 10 dzieci. Wszystkie wpisane zostały do ewidencji, która prowadzona była zgodnie z §17 ust. 5 rozporządzenia. Równocześnie przy umieszczaniu dzieci w placówce opiekuńczo – wychowawczej typu socjalizacyjnego respektowano warunek, o którym mowa w art. 95 ust. 1 ustawy, dotyczący ich wieku. Natomiast przyjęcie trójki wychowanków (w 2015 r, w 2018 r. i 2021 r.) poniżej 10 roku życia wynikało z art. 95 ust. 2 ustawy, tj. wiązało się z umieszczeniem w Placówce starszego rodzeństwa. Na dzień kontroli jedno z ww. dzieci było nadal w wieku poniżej 10 r.ż. Żadne dziecko nie zostało przyjęte do Placówki w trybie zezwolenia wydanego przez Wojewodę na podstawie art. 95 ust. 3a ustawy.

Wszyscy podopieczni zostali umieszczeni w jednostce na podstawie orzeczenia sądowego, co jest zgodne z art. 35 ust. 1 ustawy. Każdy z nich posiadał równocześnie wydane przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Świdnicy skierowanie.

(dowód: akta kontroli str. 16-20)

Zgodnie z art. 93 ust. 4 pkt 3 i 4 oraz art. 100 ust. 3 ustawy, działania podejmowane przez pracowników Placówki powinny mieć na celu powrót dziecka do rodziny oraz utrzymywanie przez dziecko stałego kontaktu z rodziną.

W każdym przypadku, gdy rodzina rokuje pozytywnie i wykazuje zainteresowanie współpracą z Placówką, dzieci są zachęcane do kontaktów z najbliższymi. Tylko w uzasadnionych sytuacjach kontakty te są wstrzymywane, głównie po ingerencji sądu, ewentualnie na wniosek

Dyrektora jednostki. W związku z powyższym w Placówce wszystkim dzieciom umożliwia się odwiedziny bliskich na terenie ZPOW, udziela się przepustek na wyjścia w ciągu dnia, jak również na pobyty i noclegi w domu. Warunkiem przekazania wychowanka pod opiekę rodziców jest: złożony przez nich wniosek, zapewnienie odpowiednich warunków mieszkaniowych, co jest weryfikowane przez pracownika Placówki lub, w przypadku dzieci z odleglejszych gmin, przez pracownika ośrodka pomocy społecznej właściwego co do miejsca zamieszkania rodziny. Dodatkowo, w razie wątpliwości związanych ze stanem trzeźwości rodziców, są oni poddawani testom na obecność substancji psychoaktywnych lub alkoholu. Niezbędnym warunkiem do udzielania przepustki jest pisemne „zobowiązanie” rodzica do zapewnienia dziecku należytych warunków materialnych, opieki i bezpieczeństwa oraz terminowego odwiezienia go do ZPOW w Świdnicy. Dodatkowo, rodzice wyrażają zgodę na kontrole i niezapowiedziane wizyty pracownika w czasie trwania przepustki. Jednocześnie codziennie, w czasie pobytu dziecka w domu rodzinnym, pracownicy Placówki kontaktują się telefonicznie z nim oraz z rodzicem. W Placówce prowadzona jest dokumentacja, w której odnotowuje się wszystkie kontakty podopiecznych z bliskimi. Od początku 2023 r. prowadzony jest zeszyt „urlopowania” dla każdego dziecka/rodzeństwa indywidualnie. Wcześniej prowadzony był zeszyt przepustek. Ponadto każdy kontakt zapisywany był w zeszycie „kontaktów z rodzicami”. Wszystkie dzieci, poza jedną pełnoletnią wychowanką, utrzymują relacje rodzinne z bliższą lub dalszą rodziną, w przypadku braku rodziców te kontakty ograniczone są do rodzeństwa, dziadków.

Z inicjatywy Placówki prowadzona była przez terapeutę i pracownika socjalnego praca z rodzinami, które rokują na powrót do nich dzieci. Specjaliści z tymi osobami spotykali się w każdy czwartek. Wówczas opiekunów edukowano w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, proponowano udział w warsztatach podnoszących ich kompetencje rodzicielskie. Na dzień kontroli w całym Zespole Placówek prace w tym zakresie podjęto z dwoma rodzinami.

(dowód: akta kontroli str. 17, 21, 23-25)

Zgodnie z art. 135 ustawy, obowiązkiem placówki jest organizowanie i dokonywanie okresowej oceny sytuacji umieszczonego w niej dziecka, sporządzenie wniosków o zasadności dalszego pobytu dziecka w placówce oraz przesyłanie ich do właściwego sądu, o czym mówi art. 138 ust. 1 i 2 ustawy. W trakcie analizy dokumentacji stwierdzono, że każdy wychowanek miał dokonywaną ww. ocenę. Terminy posiedzeń zespołów ustalane były indywidualnie dla każdego dziecka, pierwszy po pół roku od daty jego umieszczenia i kolejne w odstępnych półrocznych, co wypełnia zapis art. 138 ust. 1 ustawy. Na zespołach każdorazowo obecni byli przede wszystkim: Dyrektor Placówki (lub z upoważnienia, w zastępstwie dyrektora, inny

pracownik), pedagog, psycholog i pracownik socjalny, wychowawcy, w tym wychowawca kierujący procesem wychowawczym dziecka oraz przedstawiciele zaproszonych instytucji: ośrodków pomocy społecznej, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Świdnicy, przedstawiciele oświaty. Skład zespołu był zatem zgodny z zapisem art. 137 ustawy. Podczas kontroli okazano także zaproszenia dla rodziców dzieci (rzadko obecnych) oraz osób z różnych podmiotów, których obecność wskazana była ze względu na interes dziecka, np. sądu, ośrodka adopcyjnego. W kontrolowanej próbie nie odnotowano jednak obecności tych przedstawicieli. W czasie posiedzenia Zespołu dokonywano oceny sytuacji dziecka w obszarach zgodnych z art. 136 ustawy, następnie formułowano na piśmie wnioski wraz z uzasadnieniem, dotyczący zasadności dalszego pobytu dziecka w Placówce i przesyłano go do właściwego sądu, co wynika z art. 138 ust. 2 ustawy, na co przedstawiono podczas kontroli stosowne dowody nadania i skutecznego doręczenia pism. *(dowód: akta kontroli str. 18, 28-36)*

Z przeanalizowanej dokumentacji wynikało, że wychowankowie posiadali diagnozy psychofizyczne opracowane przez pedagoga, a w jednym przypadku przez psychologa. Dokumenty te zawierały informacje dotyczące obszarów wskazanych w § 14 ust. 3 i 4 rozporządzenia. Sporządzane były maksymalnie do dwóch tygodni od dnia przyjęcia dziecka do Placówki i były aktualizowane co dwa lata. W jednym przypadku dziecko po dwóch tygodniach od przyjęcia do innej placówki Zespołu zostało przeniesione do „Domu nad Zalewem”, natomiast jego diagnoza pochodziła z poprzedniej jednostki. Zgodnie z wymogami § 14 rozporządzenia, diagnoza ma być opracowana przez placówkę, w której przebywa aktualnie wychowanek. W przypadku innej podopiecznej przyjętej do Placówki w 2015 r., jej diagnozę opracowano dopiero w 2018 r., natomiast ma sporządzane już na bieżąco kolejne aktualizacje, datowane na rok 2020 i 2022. *(dowód: akta kontroli str. 37-40)*

Na podstawie diagnoz wychowawca kierujący procesem wychowawczym danego dziecka, zgodnie z § 15 ust. 1 rozporządzenia, przygotowywał dla każdego wychowanka plan pomocy. W planach oznaczano cel główny pracy z dzieckiem, jeden z czterech wskazanych w § 15 ust. 3 pkt 2 rozporządzenia oraz wyznaczono działania krótkoterminowe i długoterminowe. Plany były podpisane przez wychowawcę, czasami dziecko oraz rodzica, w nielicznych przypadkach przez asystenta rodziny (tam, gdzie rodzina miała jego wsparcie) oraz każdorazowo przez pracownika socjalnego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie ze Świdnicy, co nie znajduje uzasadnienia i nie jest wymagane. Były one modyfikowane co pół roku, po posiedzeniach zespołów w sprawie oceny sytuacji dziecka lub w miarę zaistniałych potrzeb. *(dowód: akta kontroli str. 18, 41-44)*

Obligatoryjnym dokumentem prowadzonym w placówce opiekuńczo - wychowawczej

jest karta pobytu dziecka, o czym mówi § 17 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia. W okresie kontrolnym w Placówce każdy wychowanek miał prowadzony przedmiotowy dokument, uzupełniany systematycznie w każdym miesiącu i zawierający informacje we wszystkich obszarach wskazanych w ww. rozporządzeniu.

(dowód: akta kontroli str. 18, 45-47)

Dla każdego podopiecznego, zgodnie z § 17 ust. 1 pkt 3 i 4 rozporządzenia, obowiązkiem placówki jest prowadzenie arkusza badań i obserwacji psychologicznych, pedagogicznych oraz przez osobę prowadzącą terapię (w przypadku zatrudnienia tych specjalistów). Wychowankowie posiadali arkusze badań i obserwacji pedagogicznych, wpisy w dokumentach u większości dzieci ograniczały się do 1 lub 2 notatek w roku. Wybrani wychowankowie uczestniczyli także w zajęciach ze specjalistami w związku z ich dysfunkcjami rozwojowymi. Dla nich uzupełniano karty udziału w zajęciach prowadzonych przez pedagoga i terapeutę z opisem ich przebiegu. Pedagog w okresie objętym kontrolą prowadził zajęcia specjalistyczne z 3 wychowanków, spotkania te stanowiły doraźną pomoc lub związane były z przeprowadzeniem testów. Natomiast terapeuta pracował z 8 dzieci, w jednym przypadku była to systematyczna terapia indywidualna, w pozostałych przypadkach było to doraźne wsparcie w sytuacjach problematycznych lub na wniosek dziecka. W ramach pomocy udzielanej przez terapeutę odbywały się treningi biofeedback i refleksoterapia. W trakcie kontroli pozyskano także informację o uczestnictwie na terenie szkół podopiecznych w zajęciach specjalistycznych: logopedycznych, rewalidacyjnych, kompensacyjno – wyrównawczych, rehabilitacyjnych.

(dowód: akta kontroli str. 19, 22, 8-54)

W myśl obowiązku wynikającego z art. 100 ust. 4 i 5 ustawy, dotyczącego zgłaszania informacji do ośrodka adopcyjnego o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną stwierdzono, że w dniu kontroli, w Placówce przebywało 1 dziecko wolne prawnie, które zostało zgłoszone do ośrodka adopcyjnego w dniu 18 stycznia 2021 r.

(dowód: akta kontroli str. 20)

Zgodnie z art. 100 ust. 4a ustawy, dyrektor placówki opiekuńczo - wychowawczej w terminie 18 miesięcy od dnia umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej (począwszy od dnia 19 września 2014 roku) winien złożyć do właściwego sądu wniosek wraz z uzasadnieniem o wszczęcie z urzędu postępowania o wydanie zarządzeń wobec dziecka celem zbadania zaistnienia warunków umożliwiających jego powrót do rodziny albo umieszczenia go w rodzinie przysposabiającej. W dniu kontroli przepis ten dotyczył 4 wychowanków i został terminowo zrealizowany.

(dowód: akta kontroli str. 21)

Zgodnie z § 18 ust. 1 pkt 8 rozporządzenia, wszyscy podopieczni placówki powyżej 5-go roku życia powinni otrzymywać kieszonkowe. W Placówce w Świdnicy wysokość

przyznawanych kwot określał Regulamin Kieszonkowego. Zgodnie z jego zapisem w punkcie 2, kieszonkowe otrzymuje każdy wychowanek przebywający w którejkolwiek placówce Zespołu Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych, natomiast w punkcie 15 określono, że wychowankowi, który umyślnie zniszczył mienie placówki, z tytułu kradzieży czy zawłaszczenia, kieszonkowe może być przekazane na wyrównanie szkód. Zapis ten jest sprzeczny z ww. normą prawną, z której wynika, że dziecku „zapewnia się kwotę pieniężną do własnego dysponowania”. W związku z tym minimalna wysokość kieszonkowego musi być zawsze wypłacona podopiecznemu do własnego dysponowania, natomiast sam fakt obniżenia tej kwoty, o czym mówi Regulamin Kieszonkowego, może zostać uznany już jako kara za niewłaściwe zachowanie. Ustawodawca nie warunkuje w żaden sposób wypłat bądź braku wypłat kieszonkowego. Zatem należy wyeliminować z Regulaminu Kieszonkowego powyższy zapis. Określone wysokości kwot były zgodne z zapisem § 18 ust. 1 pkt 8 rozporządzenia, w którym wskazano, że jej wysokość nie jest niższa niż 1% i nie wyższa niż 8% kwoty odpowiadającej kwocie, o której mowa w art. 80 ust. 1 pkt 2 ustawy. Kieszonkowe w Placówce jest pobierane przez wychowawcę dla całej grupy co miesiąc, a następnie każde dziecko pisemnie kwituje odbiór pieniędzy. *(dowód: akta kontroli str. 16, 55-61)*

Na dzień kontroli w ewidencji Placówki figurowało dwóch wychowanków, którzy podlegali procedurze usamodzielnienia, w związku z czym przeanalizowano ich dokumentację pod kątem tego procesu. Zgodnie z art. 145 ust. 2 ustawy, podopieczni na rok przed osiągnięciem pełnoletności wyznaczyli opiekunów usamodzielnienia i przedstawili pisemną zgodę tych osób oraz akceptację dyrektora powiatowego centrum pomocy rodzinie. Natomiast w myśl zapisów art. 145 ust. 4 ustawy, jedna z tych osób wraz z opiekunem co najmniej na miesiąc przed osiągnięciem pełnoletności, opracowała indywidualny program usamodzielnienia. Program został zatwierdzony przez dyrektora powiatowego centrum pomocy rodzinie właściwego ze względu na miejsce pochodzenia dziecka. W przypadku drugiego wychowanka wymóg opracowania programu usamodzielnienia upłyne maksymalnie z dniem 11 grudnia 2023 r. *(dowód: akta kontroli str. 62)*

Podczas kontroli przedłożono zeszyt „raportów codziennych”. Każdy wychowawca odnotowywał w nim wszystkie zdarzenia w trakcie trwania dyżuru wychowawczego, tj.: datę, stan dzieci, osobę przyjmującą i zdającą dyżur, godziny obchodów oraz bieżące uwagi. Po analizie wpisów stwierdzono, że w czasie dyżurów nocnych obchód pokoi zamieszkiwanych przez dzieci odbywał się co najmniej trzykrotnie, np. w godzinach: 24.00, 3.00, 5.00.

(dowód: akta kontroli str. 16)

W sytuacji konieczności przeprowadzania postępowania wyjaśniającego i konieczności powiadamiania stosownych służb w przypadkach nieusprawiedliwionej nieobecności dziecka, w Placówce wprowadzono „Procedurę postępowania pracowników w razie samowolnego opuszczenia ZPOW lub niepowrotu z przepustki/szkoły/internatu”, co jest zgodne z § 5 rozporządzenia. W okresie objętym kontrolą w Placówce zdarzyły się cztery nieusprawiedliwione nieobecności jednej wychowanki, dziewczyna regularnie ucieka z Placówki oraz z MOW. Zgłoszenia na Policję były kilkakrotnie ponawiane przez Placówkę, w przypadku długiej nieobecności podopiecznej. *(dowód: akta kontroli str. 21, 63-66)*

Na dzień kontroli miejscem pracy dla 5 osób zatrudnionych na stanowiskach wychowawców był „Dom nad Zalewem”. W Zespole Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych zatrudnieni byli także: pedagog, terapeuta i pracownik socjalny. Dwaj pierwsi specjaliści świadczyli swoje usługi w Placówce, natomiast pracownik socjalny odpowiedzialny był za pracę z rodziną. Na podstawie przedłożonych dyplomów ukończenia studiów wyższych oraz oświadczeń dyrektora, pedagoga, terapeuty oraz wychowawców, stwierdzono zgodność ich kwalifikacji zawodowych z art. 97, art. 98 ust. 1 i 3 ustawy. W Placówce nie były zatrudnione osoby do obsługi i administracji. *(dowód: akta kontroli str. 67-69)*

Podczas kontroli podjęto próbę zweryfikowania przestrzegania praw dziecka, ze szczególnym uwzględnieniem poszanowania prawa do ochrony przed poniżającym traktowaniem i karaniem oraz zapewnienia stabilnego środowiska wychowawczego. W tym celu przeprowadzono z dziećmi rozmowę oraz dokonano oglądu Placówki, w tym pokoi, pomieszczeń wspólnych: łazienek, toalet, kuchni, salonu. Wszystkie pomieszczenia były w pełni umeblowane i przystosowane dla wychowanków. Pokoje wyposażono w łóżka, biurka, szafy i komody do przechowywania osobistych rzeczy. Ilość łazienek i toalet była wystarczająca, a stworzone warunki pozwalały na korzystanie z nich w sposób zapewniający intymność. W obrębie posesji do dyspozycji wychowanków był także ogrodzony ogród.

Dzieci wyraziły chęć rozmowy z osobami kontrolującymi. Swobodnie odpowiadały, a także same zadawały pytania kontrolującym. Przekazały podczas spotkania informacje odnośnie funkcjonowania jednostki w kwestiach ich dotyczących. Odniosły się m.in. do: otrzymywania kieszonkowego, wyposażenia w odzież i przybory szkolne, dostępności i ilości jedzenia, udzielanego wsparcia w pojawiających się problemach o różnym podłożu, możliwości o decydowaniu o rzeczach ważnych dla nich, utrzymywaniu kontaktów z bliskimi, zapewnianego w Placówce bezpieczeństwa. Nie zaobserwowano u podopiecznych symptomów

mogących świadczyć o nieprzestrzeganiu ich praw, dzieci także nie sygnalizowały takich problemów.

(dowód: akta kontroli str. 70-72)

W jednostce kontrolowanej nie stwierdzono nieprawidłowości.

Pouczenie:

Zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego, w tym wystąpienia niezawierającego zaleceń pokontrolnych, składa się na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. 2022, poz. 447 ze zm.). Proszę w terminie do dnia 31 maja 2023 roku o powiadomienie Wojewody Dolnośląskiego o sposobie realizacji **zaleceń, uwag i wniosków** przedstawionych w powyższym wystąpieniu pokontrolnym.

Z up. WOJEWODY DOLNOŚLĄSKIEGO
Danuta Zawila
ZASTĘPCA DYREKTORA WYDZIAŁU
(kierownik komórki ds. kontroli)

Podpisy osób kontrolujących:

Ewelina Kuciel
.....
(przewodniczący zespołu inspektorów)

Tomasz Fran
.....
(członek zespołu inspektorów)

Ch